

ПІСНЯ ПРО РОЛАНДА

СМЕРТЬ РОЛАНДА

З позначеними скороченнями

168

Та й сам Роланд відчув: кончина близько,
Бо з вух у нього витікає мозок.
Він молить Господа за душі перів,
А Гавриїла-ангела — за себе.
І Оліфант, і Дюрандаль взяв звично,
Бо саме так вмирає лицар справжній, —
Зайшов углиб землі іспанських маврів
На відстань льоту стріл із арбалета.
Росли два дерева на пагорбі, а поруч
Чотири глиби височіли мармурові.
Роланд там впав на мураву зелену
І знепритомнів. Смерть була вже поруч.

169

Між гір крутих, серед дерев високих
Блищать чотири глиби мармурові.
Зомлілий граф лежить в траві шовковій.
За ним давно вже сарацин пильнує,
Посеред тіл валявсь, прикинувсь мертвим,
Замазав кров'ю тіло та обличчя;
Аж ось підвівсь на ноги, підбігає.
Він був красивий, мужній і кремезний,
Та повен люті і жаги до вбивства.
Схопив меча, Роланда пхнув ногою
І закричав: "Здолав небожа Карла!
А Дюрандаль візьму в краї арабські!"
Коли він так волав, граф опритомнів.

170

Роланд відчув — меча хтось забирає.
Отямився, розплющив очі й каже:
"Здається, злодію, ти не із наших!"
В руці тримав, як завжди, Оліфант.

В шолом ударив, вкритий злотом щирим,
Розбив його, а з ним розтяв і череп,
І очі геть полізли в мавра з лоба.
Той мертвий впав як стій до ніг Роланда.
А граф сказав: "Падлюко, ти зухвало
Присікатись до мене намірявся.
Будь-хто, почувши це, сказав би — дурень!
Жаль, ріг мій посередині аж тріснув,
Повипадали золото й каміння".

171

Відчув Роланд — пільма вкриває очі.
Підвівсь на ноги і стоїть насилу,
Сірішає знекровлене обличчя.
А перед ним лиш темно-сіра скеля.
Він десять раз мечем ударив гнівно,
Та сталь дзвенить, щербин немає навіть.
Сказав: "Допоможи, Свята Маріє!
О мій чудовий Дюрандале! Горе!
Ми маємо розстатись! Не загострю
Тебе я більше! Скільки битв позаду!
А скільки володінь завоювали,
І Карл — сивобородий їх володар.
Ти не служив ніколи боягузу —
Належав ти шляхетному барону,
Таких у вільній Франції не буде!"

172

І знов Роланд масив б'є мармуровий.
Сталь не розбити, не зігнути — дзвенить лиш.
Побачив граф: не може меч зламати,
Оплакувати став його майбутнє:
"О Дюрандале! Ти ясний, блискучий!
Як ти палаєш барвами під сонцем!
Коли був Карл в долині Моріанській,
То ангела Господь послав до нього
З наказом меч віддати капітану.
З усіх мене обрав король шляхетний.
З тобою Мен і Пуату здобувши,

Я підкорив Анжуйський лен з Бретанню,
Узяв також Прованс і Аквітанію,
Нормандію, країну волелюбну,
А потім вже Романью і Ломбардію;
Скорив також баварців і всіх фландрів,
Здалися нам болгари і поляки,
Константинополь сам скорився Карлу,
Який тоді вже правив краєм саксів.
Валлійців підкорили й всю Ірландію,
І Англію, а потім і Шотландію...
Та скільки ще земель й держав взяли ми,
Що ними править Карл сивобородий!
Тому за тебе вболіваю дуже,
Нізащо не віддам невірним, друже.
О Господи, не дай безчестя франкам!"

173

Роланд все б'є ту брилу темно-сіру.
Вже вдарив безліч раз, та все даремно.
Сталь лиш дзвенить — ані щербин, ні тріщин,
Клинок зі свистом вгору підлітає.
Переконався граф: йому несила,
І знов оплакує меча він долю:
"О Дюрандале! Ти краса й святиня!
Ховаєш в золотій ти рукояті
Нетлінні моці: зуб Петра й священну
Василія святого кров, волосся
Дениса пресвятого і уривок
З одежі Пріснодіві! Неможливо,
Щоб нехристі тобою володіли,
Лиш християнам ти служити маєш!
Тобою підкорив великі землі,
Якими править Карл сивобородий —
Могутнім став із ними він й багатим.
О Небо, меч не дай в безчесні руки!"

174

Роланд відчув, що смерть вже зовсім близько,
Вона іде від голови до серця.

У тінь сосни високої лягає
Він долілиць, в траву зелену й ніжну,
Підклав під себе меч і Оліфант свій,
Звернув обличчя до землі невірних.
Аби відразу стало зрозуміло
І Карлові, і лицарям-баронам,
Що він, Роланд, помер як переможець.
Відпущення гріхів у Бога просить
И до Неба рукавицю простягає.
Аой!

175

Граф розумів — життя його скінчилось...
На пагорбі лежить лицем до маврів,
Рукою в груди б'є слабкою мляво:
"О Боже, дай моїм гріхам прощення,
Великим і малим від дня появи
Мене на світ і до самої смерті".
Знов простяга до Бога рукавицю:
Небесні ангели летять до нього.
Аой!

176

Роланд лежить зомлілий під сосною,
Лицем у бік країв іспанських дальніх.
Спливло багато спогадів яскравих:
Численні землі, всі мечем узяті,
Красуня-Франція, рідня привітна,
І Карл Великий, володар і вчитель...
Від згадок цих не стримав сліз небога,
Важких зітхань... Та не забув й про себе,
Бо визнає свій гріх, блага прощення в Бога:
"Отець небесний, ти брехні не знаєш!
Ти вивів з мертвих Лазаря святого,
Ти Даниїла спас від лютих левів,
Врятуй мене од мук, страждань посмертних
За ті гріхи, що їх в житті накоїв!"
Він простягнув до Бога рукавицю,
І Гавриїл прийняв її ласкаво...

Роланд, на груди голову схиливши,
Схрестивши руки, смерті ждав покірно.
І Бог послав до нього херувимів.
Злетіли з Неба Рафаїл-заступник
І Михаїл, потвор злих переможець,
І сам архангел Гавриїл святійший...
Віднесли душу графа в Райські кущі!

Переклад Вадима та Нінелі Пащенко

<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=588>